

Παρατηρήσατε, πόσον εύκλεως ὁ Βάμβας τὸν τῆς ἐθνεγεργίας ἀγῶνα ἠγωνίστατο· εἶδετε, ὅτι δὲν ἀπεχώρησεν, εἰμὴ ὅτε δὲν ἠδύνατο νὰ χρησιμεύτῃ· εἶδετε δὲ, ὅτι καὶ ἀποχωρήτας ὠφέλει τὴν Ἑλλάδα, καὶ κόσμος αὐτῇ παρὰ τοῖς γείτοσιν ἐγένετο· οὐδὲ διέφυγεν ὑμᾶς, ὅτι ἐπανῆλθεν ἐγκαίρως, ὅπως διὰ νέας διδασκαλίας καὶ συγγραφῆς, διὰ τοῦ ἰδίου ζήλου, διὰ τοῦ ἰδίου παραδείγματος, καὶ ἐν Ἑρμουπόλει καὶ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ διαπλάσῃ καὶ ἐτέραν νεολαίαν ἱκανὴν νὰ προαγάγῃ πρὸς τὸν σκοπὸν τὴν φίλην πατρίδα. Ἰδοὺ τὸ σύνολον, ἰδοὺ τὰ μέρη τῆς εἰκόνης τοῦ Βάμβας!

Νέοι φιλομαεῖς τῆς Ἑρμουπόλεως καὶ τῆς Ἑλλάδος, ὁ κοινωφελὴς ἀνὴρ καὶ ζῶν καὶ τελευτήσας εἶναι ἄξιος τῆς κοινῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τῶν δημοσίων ἐπαίνων καὶ τιμῶν. Ὁρέγεσθε νὰ παραδοῖτῃ καὶ τὸ ὑμέτερον ὄνομα εἰς τῶν νῦν καὶ τῶν ἐρχομένων γενεῶν τὰς εὐλογίας καὶ τιμὰς; προσπαθήσατε νὰ παρασκευάσῃτε ὑμᾶς αὐτοὺς ἱκανοὺς εἰς τὸ νὰ χρησιμεύσῃτε ποτε τοῖς ὁμογενέσι καὶ τῇ πατρίδι. Πρὸς οἷς καὶ ἐλάττην ἀναγινώσκετε τῶν προγόνων κοινωφελούς σοφίας καὶ ἀρετῆς ἔργοις, καὶ βλέπετε ἐν ταῖς ἀθανάτοις τῶν πάλαι πατέρων ἡμῶν συγγραφαῖς καλοῖς παραδείγμασιν, ἔχετε ὑπ' ὄψιν ὡς μάλιστα συντελεστικὴν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ Βάμβας. Θερμάνθητε τῷ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ζήλῳ τοῦ Βάμβας· μιμήθητε αὐτοῦ τὴν περὶ τὰς μαθήσεις φιλοπονίαν καὶ τὴν περὶ τὰς μελέτας τάξιν, καὶ ταχέως θέλετε λαμπρύνει τὴν διάνοιαν διὰ πολλῶν καὶ καλῶν γνώσεων. Λάβετε τοῦ Βάμβας τὸν ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ καλοῦ ζήλον μιμήθητε τὸ εὐτεδὲς ἐκείνου ἥθος, τὸ φιλάνθρωπον, τὸ φρόνιμον καὶ τὰς ἄλλας ἀρετάς, καὶ μάλιστα τὴν φιλοπατρίαν, καὶ θέλετε ἀνακαθάρει τὴν καρδίαν παντὸς ταπεινοῦ αἰσθηματος, καὶ κοσμήσει τὴν ψυχὴν διὰ φιλοκαλίας, καὶ διαπρέψει ποτὲ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἐν τῇ ἐπιπόνῳ μὲν καὶ βραδέως, ἀλλὰ βεβαίως προδευούτῃ ριττάτῃ ἡμῶν Ἑλλάδι, ἅξια τὰ τροφεῖα καὶ ὑμεῖς ταύτῃ ἀποδιδόντες, ὡς ὁ ἦδη βαρὺ πένθος αὐτῇ καταλιπὼν Βάμβας. Ἄν εἴ ὑμῶν; ὦ νέοι, τῶν ἐκπαιδευομένων δὲν ἀναφανώσιν οἱ ἐπαξίως τοῦ; ἐκλείποντας τούτους ἄνδρας διαδεξόμενοι, τίς θέλει παρηγορήσει τὴν πενθοῦσαν πατρίδα; Ἰμῶν ῥαθυμούντων καὶ ἀναθαλλόντων, ὦ φίλοι παῖδες, ὁ χρόνος παρέρχεται, καὶ ἀπαίδευτοι καὶ ἀνάγωγοι βεβαίως οὔτε ὑμῖν αὐτοῖς, οὔτε τῇ πατρίδι δύνασθε νὰ χρησιμεύσῃτε. Μὴ, δι' ἀγάπην τῆς πατρίδος, μὴ ἀνάσχησθε νὰ φανῇτε ἀνάξιοι τῶν ὑπαρχόντων ὑμῖν καὶ παρὰ τῆς Σ. Κυβερνήσεως καὶ παρὰ τοῦ φιλοκάλου Δήμου Ἑρμουπόλεως πολλῶν μέσων προόδου· μὴ προδῶτε εὐτυχίαν, ὁποῖαν πολλὰὶ πρὸ ὑμῶν γενεαὶ εἰς μάτην ἐπόθουν. Ἡ φωνὴ μου εἶναι φωνὴ τῆς πατρίδος ἐξορκιζούσης ὑμᾶς, ὥστε νὰ μὴ θελήσῃτε ἐπὶ τοσοῦτον καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς καὶ τὴν πατρίδα ν' ἀδικήσῃτε· ἡ φωνὴ μου εἶναι ἀπαίτησις δικαία τῆς πατρίδος καὶ τῶν πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως ὑπὲρ τῆς ἀναστάσεως τῆς πατρίδος μοχθησάντων λογίων. Αὐτὴ ἡ μακαρία τοῦ Βάμβας ψυχὴ, ὅσα ποτὲ ἐν σώματι καὶ ἄλλοθι καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ

τούτου βήματος ἔλεγε πρὸς τοὺς νέους τῆς Ἑλλάδος, προτρέπων εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ ἰδίου λογικοῦ, νομίζατε, ὅτι καὶ νῦν ἀοράτως παρισταμένη ἀπειθύνει τὰ αὐτὰ ταῦτα καὶ πρὸς ὑμᾶς ἀκούσατε, τί λέγει ὁ Βάμβας· Ἴ! νέοι τῆς Ἑλλάδος, α ἡ νεανικὴ αὐτὴ ἡλικία σας εἶναι ὁ πολύτιμος χρόνος τοῦ σταδίου τῶν πλέων ἐνδόξων ἀγώνων σας· ἀπὸ τούτους βέβαια θέλει προέλθειν ἢ μετὰ ταῦτα παντοτεινὴ δόξα καὶ εὐτυχία σας. Δὲν ἐγεννήθητε ὑποκάτω εἰς οὐρανὸν ὀμιχλώδη καὶ ζοφερόν, διὰ νὰ παραπονῆσθε φυσικὴν βαρύνοιαν· οὗτος εἶναι πάντοτε ὁ γλυκύτατος οὐρανὸς τῆς Ἑλλάδος. Δὲν πατεῖτε ἐπάνω εἰς γῆν, ἐμπεριλαμβάνουσιν λείψανα καὶ μνήματα προγόνων βαρβάρων καὶ φαύλων· ὑποκάτω εἰς τὰ βήματά σας εἶναι ἀκόμη ἡ κόνις τῶν ἐνδόξων προγόνων σας. Ἐχετε εἰς ὑπόληψιν τὸν ἑαυτὸν σας· τιμᾶτε τὸ λογικόν, ἐπιμελεῖσθε τὴν τελειοποίησιν αὐτοῦ, καὶ θέλετε εἶσθαι πάντοτε εὐάρεστοι εἰς τὸν Θεόν, εὐτυχεῖς εἰς τὸν ἑαυτὸν σας, καὶ ἐνδοξοεῖς τοὺς συγχρόνους καὶ μεταγενεστέρους Σας (α). »

ΛΑΜΠΡΟΣ ΚΑΤΣΩΝΗΣ.

—ο—

Μεταξὺ τῶν ποιημάτων ἅτινα ἐστάλησαν κατὰ Μάρτιον τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους εἰς τὴν Πρυτανεῖαν τοῦ Ὁθωνείου Πανεπιστημίου χάριν διαγωνισμοῦ, ὑπῆρχε καὶ τὸ ἐπιγραφόμενον Ὁ Λάμπρος. Καθ' ἃ δὲ ἐμάθομεν ἐκ τῆς Ἐκθέσεως τῆς δικαστικῆς ἐπιτροπῆς (β), τὸ ποίημα τοῦτο κατατάχθην τὸ τρίτον μεταξὺ τῶν τῆς ἀνωτέρας τάξεως, σκοπὸν ἔχει τὴν διήγησιν τῶν πράξεων τοῦ περιφήμου ἀθλητοῦ Λάμπρου Κατσώνη, δεκτικὸς περὶ τὰ τέλη τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος ὕψωσε τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας ἐν τῷ Αἰγαίῳ, καὶ ἐσάλπισε τὸ προανάκρουσμα, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ γενικοῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνος τοῦ ἈΩΚΑ. ἔτους.

Τοῦ ποιήματος τούτου, οὗτινος καλλιπεῖς τινὰς στροφὰς ἐκοινοποίησεν ἡ Ἐκθεσις, προηγείται σύντομος ἱστορικὴ εἰδήσις περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἀνδραγαθημάτων τοῦ Λάμπρου Κατσώνη· ἐπειδὴ δὲ ἐσκοποῦμεν νὰ ἐκδώσωμεν τὴν εἰκόνα τοῦ φιλοπατρίδος ἐκείνου τέκνου τῆς Ἑλλάδος ἐκ πρωτοτύπου ζωγραφηθέντος τὸ 1789 ἔτος (γ), παρεκάλεσαμεν τὸν συγγραφεὰ Κ. Δημήτριον Λάκωνα, νὰ ἐπιτρέψῃ πρὸς ἡμᾶς νὰ παραθέσωμεν καὶ τὴν εἰδήσιν ταύτην.

Ὁρεῖλομεν ὁμῶς νὰ προσθέσωμεν ὅτι μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν σημειώσεων ὅσαι ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῆς πρωτοτύπου εἰκόνης, παριστανοῦσθαι πέντε ἀνδραγαθήματα τοῦ Λάμπρου

(α) Στοιχ. τῆς φιλοσοφ. Ἠθικ. Μίρ. Β'. κεφ. γ'.

(β) Ἰδε φυλλάδ. ΡΚΓ' Πανδώρας, σελ. 58.

(γ) Τὸ πρωτότυπον εὐρίσκεται παρὰ τῷ ἡμετέρῳ Κ. Λυσάνδρῳ Καυτανζόγλου μετὰ τῆς ἐφεξῆς ὑπογραφῆς· «Francesco Gronchi Pisana delineavit e pinxit. Trieste 1789. Σύγκειται οὖν ἐκ δύο μεγάλων φύλλων· καὶ ἐν μέσῳ μὲν τοῦ ἐνὸς ἱστᾶται ὁ Λάμπρος Κατσώνης, ὡς ἀντεγράφη καὶ ἐνταῦθα, φέρων βραχίον (πουτουρί) κόκκινον, χιτωνίσκον μετὰ χαιρίδων ἐπίσης ἐρυθρὸν, ἐπενδύτην (ντολαμάν) πράσινον, ἐπωμίδας χρυσεῖς, ζώνην ἐτερόχρως ἐρυθρόλευκον, καὶ πῖλον ῥαβδωτὸν μετὰ μελαίνης παρυφῆς ἴσως ἐκ σισύρας, ὁμοιάζοντα τούτῳ

Κατσώνη, ἀπαντᾷται διαφορὰ τις· διότι, ὁ μὲν Κεῖος ποιη-
τὴς λέγει ὅτι ὁ Λάμπρος ἐπέπλευσε πρὸς τὴν Ἑλλάδα
κατὰ Μάρτιον τοῦ 1789 ἔτους· ὁ δὲ ζωγράφος, ἐξικονί-
ζων ναυμαχίαν, ἐπιφέρει τὰς· « Combattimento successo
al mezzo giorno nelle acque di Scarpanto in Arcipelago il
di 20 Agosto 1788. La sola fregata russa nominata la Mi-
nerva del Norte, comandata dall' illmo. sig. Mag-
giore Lambro Cazzoni, al servizio di S. M. di tutte le Russie.
(Con cinque fregate turche).

Ὡς οὐχὶ μέλαν τὸ ἀνδραγάθημα τοῦτο δὲν ἀναφέρει
ἡ εἰδήσις τοῦ Κ. Δημ. Λάκωνος, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν
χρονολογίαν, ὡς ἴδομεν, ὑπάρχει ἀτυμφωνία.

Δευτέρᾳ διαφορὰ εἶναι ὅτι οὐδὲ τῶν ἄλλων τεσσάρων
πράξεων τοῦ Α. Κατσώνη δὲν γίνεται μνεία ὑπὸ τοῦ Κ
Λάκωνος.

Ἰδοὺ δὲ τί λέγεται περὶ αὐτῶν ἐν τῇ πρωτοτύπῳ εἰκόνι·
« Incendio della Nave Dulcinotta, Capit. Zenelli nelle
acque di Zante. »

« Caccia datta nelle acque del Sassetto nel mare Adriatico
a due Caravelle ottomane. »

« Conquista delle fortezze e città di Castel Rosso in A-
natolia. »

« Incendio dello Sciabeco e Caiassa di Mustafa Bascia
di Agri. »

Προτρέποντες τὸν Κ. Δ. Λάκωνα νὰ ἐξετάσῃ μετὰ τῆς
δυνατῆς ἐπιστάσεως καὶ περὶ τῶν ἀνδραγαθημάτων τούτων,
ἵνα συμπληρώσῃ τὴν βιογραφικὴν εἰδήσιν αὐτοῦ, κοινοποιου-
μεν ἐν τασούτῳ αὐτὴν ὅπως ἐδόθη ἡμῖν πρὸς τοὺς ἀνα-
γνώστας τῆς Πανδώρας.

Τὴν πρώτην τοῦ ἡλίου ἀκτῖνα ἰδὼν εἰς Κέα, ἀπὸ
τῆς βρεφικῆς μου αὐτῆς ἡλικίας συνεχῶς προ-
φερόμενον ἤκουον τὸ κλεινὸν τοῦ Λάμπρου ὄνομα,
ὃ ἀντὶ χρονολογικῆς ἐκεῖ ἐποχῆς χρῶνται, καὶ ὑπὸ
θαυμασμοῦ πᾶσάν μου ἀφιέρουν τὴν προσοχὴν εἰς
τοὺς γέροντας διηγουμένους τὴν γενναιότητα, τὴν ὀ-
ξύνοϊαν καὶ τ' ἀνδραγαθήματα αὐτοῦ, καὶ ζῶσα παρί-
στατο εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου ἡ εἰκὼν ἣν ἐζωγρά-
φουν τῆς ἀρρενωποῦ αὐτοῦ καλλονῆς· δριμύ δὲ τρό-
μου ῥῆγος ἠθθανόμην χυνόμενον εἰς τὰς φλέβας μου
ὅτε ἤκουον τὴν τρομερὰν σκηνὴν τῆς ὑπὸ τῶν Τούρ-
κων σφαγῆς τοσούτων Κεϊων, καὶ ἀπόπληκτος ἐ-
φантаζόμην ἀγρίους καὶ ῥακενδύτας στρατιώτας
κατασφάττοντας βρέφη εἰς τὰς ἀγκάλας μητέρων,
καὶ ἀπὸ τῆς κόμης σύροντας τρυφεράς παρθένους.
Ἐκ τούτων εὐκόλως ἐννοεῖ τις, διατὶ ἔγραψα τὸν
Λάμπρον παιδικῶν ἀναμιμνησκόμενος ἐντυπώσεων.

Ἐκρίνα δὲ καλὸν νὰ προτάξω ἐνταῦθα σύντομον
αὐτοῦ βιογραφίαν ὅπως μὴ περιπέσωσιν εἰς λήθην
πράξεις προαναγγέλλουσας τὴν ἐνδοξὴν τοῦ 1821
ἐπανάστασιν, καὶ νομίζων τὴν εἰς τὰ τοῦ Λάμπρου
ἀνάμιξιν περιποιούσαν τιμὴν εἰς τὴν γενεθλίον μου
γῆν. Ὁμολογῶ χάριτας εἰς τοὺς δόντας μοι τι-
νὰς τῶν ἀναγκαίων πληροφοριῶν, πρὸ πάντων δὲ
εἰς τὸν καλὸν φίλον Κ. Ἰωάννην Λεοναρδίδη, ὃν
συγγενείας δεσμός συνδέει μετὰ τοῦ Λάμπρου.

Ὁ Δημήτριος Κατσώνης ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων τῆς
Λεβαδείας οἰκογενειῶν, φονεύσας Ὀθωμανὸν, ἠναγ-

κίσθη ἐγκαταλιπὼν τὴν πατρίδα αὐτοῦ νὰ μεταδῇ
εἰς Ζάκυνθον κατὰ τὸ 1770 ἔτος μετὰ τοῦ δεκα-
πενταετοῦς υἱοῦ αὐτοῦ Λάμπρου, ὅστις μετὰ τὸν ἐκεῖ
συμβάντα τοῦ πατρὸς θάνατον κατέφυγεν εἰς Λι-
βόρνον (α), ὅπου διαμείνας ἔτη τινὰ ἐπὶ ἤλυσεν τὰς
γνώσεις αὐτοῦ μνηθεῖς καὶ τὴν Ἰταλικὴν φιλο-
λογίαν.

Προσπλεύσαντος δ' ἐκεῖ τοῦ Ῥωστικοῦ στόλου, δι-
οικουμένου ὑπὸ τοῦ ναυάρχου Τομάροφ, συνοικειωθείς
μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ ἀξιωματικῶν, ὧν πολλοὶ Ἕλληνες,
κατετάχθη ὡς ὑπαξιωματικὸς εἰς τὰ τοῦ στόλου
πληρώματα. Ἀνακληθέντος δὲ τοῦ στόλου εἰς Βαλτι-
κὴν, ὁ Λάμπρος, ἀξιωματικὸς ἤδη, ἠναγκάσθη νὰ μείνῃ
μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τινὰ ἔτη, ἄχρις οὔ, ζητήτας ἐπιμόνως,
κατῳρῶσε νὰ μετατεθῇ εἰς τὸν τῆς Σεβαστουπό-
λεως. Ὅτε μετὰ ταῦτα ἐξεστράτευσεν ὁ Ῥωστικὸς
στρατὸς πρὸς τὸν Δούναβιν, τὸ πλοῖον, οὗ ἦρχεν ὁ
Λάμπρος, ἀπετέλεσε κατ' αἴτησιν αὐτοῦ μέρος τοῦ
στολίσκου, τοῦ μέλλοντος νὰ συνδράμῃ τὸν κατὰ
τὸν Δούναβιν στρατὸν. Λαβὼν δὲ διαταγὴν νὰ συνο-
δεύσῃ φορτηγὰ τινὰ μεταφέροντα ζωτροφίας καὶ
πολεμεφόδια, καὶ ἀπαντήσας κατὰ τὰ παράλια τῆς
Ἀσίας τρία Τουρκικὰ πλοῖα, τὰ μὲν δύο καταναυ-
μαχίτας ἔτρεψεν εἰς φυγὴν, τὸ δὲ τρίτον ἐδύθισε,
συλλαβὼν καὶ τὰ ὑπὸ τούτων συνοδευόμενα πέντε
φορτηγὰ. Διὰ τὸ ἀνδραγάθημα τοῦτο ὁ Λάμπρος
προεοιδάσθη, κατὰ σύστασιν τοῦ ἀρχιστρατήγου Πο-
τέμκιν, καὶ παρασῆμου ἡζιώθῃ.

Κατὰ δὲ τὴν συμβᾶσαν ἔπειτα ἀνακωχὴν ὁ Λάμ-
προς ἐστάλη εἰς Περσίαν κομιστὴς σπουδαίων ἐγ-
γράφων πρὸς τὸν ἐκεῖ τῆς Ῥωσσίας πρέσβυν. Καὶ κα-
ταλύσας εἰς πανδοχεῖον πόλεως τινος τῆς Γεωρ-
γίας, ἀπῆντησεν Ἰταλὸν κομίζοντα ἐπιστολὰς τῆς
Γαλλικῆς κυβερνήσεως πρὸς τὸν Σάχην τῆς Περσίας,
δι' ὧν προετρεπέτο νὰ κηρυχθῇ κατὰ τῆς Ῥωσσίας
τοῦτο ἐννοήσας διὰ τῆς σπανίας αὐτοῦ ὀξυνοίας,
κατῳρῶσε ν' ἀφαιρέσῃ τὰς ἐπιστολὰς, καὶ ἐλθὼν
εἰς Περσίαν παρέδωκεν εἰς τὸν πρέσβυν, ὅστις, ὡς
μεγίστης σπουδαιότητος, ἐπεμψεν αὐτὰς εἰς τὴν
αὐτοκράτειραν.

Τρία δ' ἔτη διαμείνας παρὰ τῇ πρεσβείᾳ ὁ Λάμ-
προς, ὅπου καὶ τὴν Περσικὴν ἐξέμαθε, καὶ λαβὼν
τέλος τὴν πρὸ πολλοῦ αἰτηθεῖσαν ἄδειαν ἐπανῆλ-
θεν εἰς Ῥωσσίαν. Καὶ παρουσιασθεὶς πρῶτον μὲν εἰς
τὸν στρατάρχην Ποτέμκιν, ἔπειτα δὲ εἰς τὴν Αἰ-
κατερίναν ἐπρότεινε σχέδιον ἐχθροπραξιῶν κατὰ τῆς
Τουρκίας ὃ ὑπέσχετο νὰ ἐκτελέσῃ αὐτός. Πεισθει-
σης δὲ πρὸς τοῦτο τῆς αὐλῆς, μετέβη εἰς Τεργέστην,
ὅπου ἀγοράσας καὶ ἐξοπλίσας πλοῖον, καὶ προσλα-
βὼν ἑκατὸν πεντήκοντα ἐταίρους Ἕλληνας, ἀπέπλευσε
πρὸς τὴν Ἑλλάδα κατὰ Μάρτιον τοῦ 1789 ἔτους.
Ἀπαντήσας δὲ μετ' ὀλίγας ἡμέρας κατὰ τὰ παρά-
λια τῆς Δαλματίας τρία Τουρκικὰ πλοῖα κυριεύει
αὐτὰ ἐξ ἐφόδου, καὶ οὕτως ὁ στολίσκος τοῦ συνε-
κεῖτο ἤδη ἐκ τεσσάρων πλοίων.

κικὸν καὶ οἰκίον, καὶ ἔχοντα κατὰ μέτωπον μὲν χεῖρα
ἀνδρικήν (σύμβολον πίστεως) μετὰ στέμματος, πλαγίως δὲ ἐξ
ἀριστερῶν ἐθνόσημον λευκὸν καὶ πτερόν. Ἐν δὲ τῷ ἄλλῳ
περσιζάνεται ἡ περὶ τὴν Κάρπαθον ναυμαχία, ἥς ἡ ἐπι-
γραφή ἐσημαῖώθη ἀνωτέρω. Τὰ δὲ ἄλλα τέσσαρα ἀνδραγα-
θήματα ἀναγράφονται ἐν τῇ πρώτῃ εἰκόνι, περίξ τοῦ
Λάμπρου Κατσώνη.

(α) Κατ' ἄλλους πρὸ τῆς εἰς Λιβόρνον μεταβάσεώς τοῦ
διέμεινεν εἰς Ἰόρταν ἐπὶ τινὰ ἔτη, ὅπου ἐξεπαιδεύθη περὶ
τὰ ναυτικά.

Μαθὼν δὲ παρὰ τινος τῶν ἐταίρων αὐτοῦ Κόλπο-
δίνου Κεῖου τὸ πρόσφορον τοῦ τῆς Κέας λιμένος,
ἔρχεται ἐκεῖ, ἐπαυξήσας τὸν στολίσκον αὐτοῦ κατὰ
τέσσαρα προσέτι πλοῖα, ἃ φιλοτίμως ἐχορήγησαν οἱ
Ἰδραῖοι καὶ Σπετσιῶται, ὄχυροὶ τὸν λιμένα, καὶ
κτίζει καὶ τινὰς ἀποθήκας. Καταναυμαχήσας δὲ
τοῦ Ἀφρικανικοῦ στόλου παρὰ τῇ νήτῳ Ἑλένη, καὶ
διαμεῖνας εἰς Κέα τρεῖς μῆνας, ὅπου ἐνυμφεύθη τὴν
Μαρίαν Σοφίανου ἐκ τῶν ἐγκριτοτέρων τοῦ τόπου
οἰκογενειῶν καὶ ἐπὶ κάλλει φημιζομένην, ἐξέπλευσε
διώκων πανταχοῦ τὰ ἐχθρικά πλοῖα, βλάπτων τὰ
παράλια, καὶ πανταχοῦ φέρων τὴν δαῖδα τῆς ἐπα-
ναστάσεως.

Ταῦτα μαθοῦσα ἡ Τουρκικὴ κυβέρνησις διέταξε
τὸν ναύαρχον τοῦ Αἰγαίου νὰ καταπλεύσῃ εἰς Κέα,
καὶ τοὺς μὲν ἄνδρας νὰ κατασφάζῃ, ὡς ὑποστηρί-
ζοντας τὸν Λάμπρον, τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τὰ παι-
διά νὰ ἐξανδραποδίσῃ.

Λάμπρος Κατωάνης.

Εἶχεν ἴσως ὑπογραφῇ τὸ ἀπάνθρωπον φερμάνειον,
ὅτε μαθὼν τοῦτο ὁ Γεώργιος Πάγκαλος, πρόξενος
τῆς Γαλλίας εἰς Κέα, μέγα ἰσχύων παρὰ τῇ ἐν
Κωνσταντινουπόλει Γαλλικῇ πρεσβείᾳ, γράφει πρὸς

αὐτὴν, (ὡς ἔγραψαν καὶ οἱ λοιποὶ πρόξενοι πρὸς τὰς
ἰδίας πρεσβεΐας,) καὶ πρὸς τὸν Νικόλαον Μαυρο-
γένην, μετ' οὗ προσωπικὴ φιλία συνέδεον αὐτόν, καὶ
οὕτω κατορθοῦται ν' ἀσπασθῇ τὸ φονικὸν ἐκεῖνο
πρόσταγμα.

Καὶ ὅμως ἤλθεν ὁ στόλος εἰς Κέα· ἀλλὰ περιο-
ρίσθη εἰς μόνην τὴν καταστροφὴν τῶν ὀχυρωμάτων
τοῦ λιμένος καὶ τὴν πυρπόλησιν τῶν ἀποθηκῶν καὶ
τινῶν ἰδιωτικῶν οἰκιῶν.

Ἄλλ' ἐπανελθὼν ὁ Λάμπρος μετὰ ἔτος ὄχυροὶ ἐκ
δευτέρου αὐτόν, προσέτετε καὶ φρουρὰν ἐκ τετρα-
κοσίων Ἀλβανῶν, οὓς ὠδήγει ὁ διάσημος ἀρματω-
λὸς Ἀνδρουτσός, ὁ πατὴρ τοῦ καθ' ἡμᾶς Ὀδυσσεύς.

Μετ' οὐ πολὺ (1790) ἀπαντήσας μετὰ τοῦ Ἀνδρου
καὶ Κέας τὸν τουρκικὸν στόλον ἐξ εἰκοσιδύο συγ-
κείμενον μεγάλων πλοίων καὶ ναυαρχούμενον ὑπὸ
τοῦ Μουσταφᾶ Πασᾶ, καὶ ναυμαχήσας ἀνδρείως μετ'
αὐτοῦ, ἀναφαίνεται νικητής. Ἄλλ' ἡ ἐπελθούσα νύξ
ἐμποδίζει τὴν παντελὴ τοῦ ἐχθροῦ καταστροφὴν.

Τὴν δὲ πρωΐαν τῆς ἐπιούσης μετὰ τοῦ Τουρκι-
κοῦ στόλου ἐνοῦται καὶ ὁ ἐξ ἑπτὰ πλοίων τῆς
γραμμῆς συγκείμενος Ἀφρικανικὸς ὑπὸ τοῦ Σεΐ-Δελῆ
διοικούμενος, καὶ τότε ἄρχεται αὐτῷ φοβερώτερον
τῆς προτεραίας τὸ δράμα.

Ὁ Λάμπρος, λαμπρῶς τῷ ὄντι κατὰ δύο ἄνα ἀ-
γωνισάμενος στόλων, καὶ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ κα-
ταναλώσας βολὴν, ἀναγκάζεται νὰ τραπῇ, θείς τὸ
πῦρ εἰς δύο φρεγάτας, ἃς περιελάμβανεν ὁ ἐκ τριά-
κοντα καὶ δύο πλοίων συγκείμενος στόλος αὐτοῦ
(1), φοβούμενος μὴ κυριευθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ. Μό-
λις οἱ Τούρκοι, λαφύρων ἐφίεμενοι, ὁρμητικῶς
ἀνέρχονται ἐπὶ τῶν πλοίων τούτων, καὶ ἐκρήγνυνται
ὡς μαινόμενα ἡφαίστεια, ἀντὶ δὲ λαφύρων θάνατον
εὐρίσκουσιν, λάφυρον αὐτοὶ τῶν φλογῶν γενόμενοι·
καὶ σήμερον ὁ πρὸς τὰ μέρη ἐκεῖνα ἁλιεύων Καλύ-
μνιος ἀνασύρει πολλάκις μετὰ τῶν σπόγγων κιθάραις.
Τραπεῖς δὲ εἰσέρχεται μετὰ τῶν διασωθέντων πλοίων
εἰς τὸν ναύλοχον αὐτοῦ· ὁ δὲ Ὁθωμανὸς ναύαρχος
κλείει διὰ τοῦ στόλου τὴν τοῦ λιμένος εἴσοδον, πε-
ριμένων τὴν ἐπιούσαν (νυκτὸς ἐπελθούσης) ὅπως συλ-
λάβῃ τοὺς ἀντάρτας.

Ἄλλ' ὁ οὐδέποτε θάρρους καὶ ὀξυνοίας στερού-
μενος Λάμπρος, ἰδοὺ τί τεχνάζεται τὸ ἀκρωτήριον
τοῦ ἁγίου Νικολάου, ὃ προσπίζει τὸν τῆς Κορη-
σίας λιμένα, ἐνοῦται ἐπιμήκους χειρσονήτου δίκην, τῇ
λοιπῇ νήτῳ δι' ἰσθμοῦ στενωτάτου, ὃν διὰ τὴν στενό-
τητα αὐτοῦ Κόκκα (χαραγὴν) καλοῦσιν οἱ κάταικοι.
Ἐκεῖθεν δὲ μεταβιβάσας διὰ κυλίνδρων καὶ κεκλι-
μένων ἐπιπέδων καὶ τροχαλιῶν τὸ μικρότερον τῶν
πλοίων τοῦ στολίσκου αὐτοῦ, ῥίπτει αὐτὸ εἰς τὸ
πέλαγος καὶ προσλαβὼν τοὺς πλείστους τῶν συνεταί-
ρων, τὴν σύζυγον καὶ τοὺς συγγενεῖς ἀπαίρει εἰς
Κύθηρα (2).

Τὴν πρωΐαν ὁ ναύαρχος ἀποκλείσας τὰ μείναντα

(1) Τινὲς ἀναριθμοῦσι τὸν ἀριθμὸν εἰς πενήκοντα.

(2) Κατὰ τινὰς τὴν σύζυγον μετὰ τῶν αὐτῆς συγγενῶν
ἔλα τὸ προηγούμενον ἔτος μεταφέρει εἰς Κύθηρα· ἡ δὲ τοῦ
πλοίου διὰ τῆς χερσονήσου μεταφορὰ εἰς τὸ πέλαγος ἀποδίδε-

πλοῖα, καὶ ἀποδιδάτας ἑπτακοσίους στρατιώτας, διατάσσει, ὅπως συνοδευθέντες καὶ παρὰ Κεῖων, ζήτησιν καὶ συλλάβωσι τὸν εἰς τὴν Κέα κατ' αὐτὸν κρυπτόμενον Λάμπρον μετ' ὅλου τοῦ πληρώματος.

Ἄλλ' ἐπειδὴ οἱ Κεῖοι, καὶ τοὺς εἰς τὴν νῆσον μείναντας ὀλίγους τοῦ Λάμπρου ἑταίρους ἀπέκρυψαν, ὀργισθέντες οἱ Τούρκοι ἐπιπίπτουσι κατ' αὐτῶν ἀόπλων ὄντων, καὶ περὶ τοὺς ὀγδοήκοντα μὲν κατασφάττουσι, τριμυατίσαντες ἔτι πλείους· ἡ δὲ θέσις εἰς ἣν τὸ φοβερὸν τοῦτο ἐτελέσθη δράμα, μέχρι τοῦ νῦν Σιλαδο-Νικόλας καλεῖται· διότι πιθανῶς Καρύστιοί τινες στρατιῶται ἐξώγησαν Νικόλαόν τινα ἐκ πλουσίας οἰκογενείας, ὅπως τύχῃσι λύτρων. Ἡ φοβερὰ δ' αὕτη ἀγγελία ὡς κεραυνὸς ἐπισκίηται εἰς τὴν πόλιν, καὶ φοβηθέντων τῶν κατοίκων μὴ αἰπρὸς ἔτους ἀνασταλεῖσαι διαταγαὶ ἐκτελεσθῶσι, «*φωνὴ ἐν Ῥαμᾷ ἠκούσθη.*»

Καὶ αἱ μὲν σφαγαὶ δὲν ἐπεκτείνονται καὶ εἰς τοὺς ἐν τῇ πόλει, ἀλλὰ τριακόσιοι Καρύστιοι κλέπται ἀποτελοῦντες μέρος τοῦ πληρώματος τοῦ Τουρκικοῦ στόλου, ἐπιπεσόντες λαφυραγωγοῦσιν αὐτήν.

Ὁ δὲ ναύαρχος, συλλαβὼν τὸν ἐπίσκοπον Κέας Γρηγόριον, τοὺς τε ἱερεῖς καὶ προὔχοντας, καθείργει αὐτοὺς ἐν τῇ ναυαρχίδι. Καὶ τῆς ἐπιούσης ὁ ἥλιος εἰκτρὸν φωτίζει τῆς βαρβαρότητος θυμῷ. Ὁ μετὰ τοῦ Πατριάρχου νῦν καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχιερέων ἐν ταῖς σκηναῖς οἰκῶν τῶν ἱερομαρτύρων Κέας Γρηγόριος, κρέμαται ἀπηγγονισμένος εἰς τὸν τῆς ναυαρχίδος ἱστὸν, ὡς εὐλογήτας τοὺς μετὰ τῆς Μαρίας γάμους τοῦ Λάμπρου!

Μετὰ δὲ τὴν γενομένην μεταξὺ Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας συνθήκην, ἥς ἐν ἄρθρῳ ἔδιδε πλήρη ἀμνηστειάν εἰς τὴν νῆσον τῆς Κέας, ὁ Λάμπρος ἐκ Κυθήρων μεταβαίνει εἰς Ῥωσίαν, ὅπου ἔλαβε παρὰ τῆς Αἰκατερίνης μεγάλης εὐνοίας δείγματα, εἰς τοῦ ναυάρχου ὑψωθείς τὸν βαθμὸν, καὶ τῶν ἀνωτέρων ἀξιοῦς τιμῶν καὶ παρασῆμων. (1)

ταί εἰς συγχρόνους πειρατὰς, σωθέντας οὕτω ὑπὸ τῶν διωκόντων αὐτοὺς Τουρκικῶν πλοίων. Ἄλλ' ὅπως ποτ' ἂν ἦ ἐνόμισα καλὸν γὰρ μνημονεύσαι τοῦ συμβάντος τούτου ὡς λίαν περιέργου καὶ παρατόλμου.

(1) Ἐπιζῇ νῦν ἐν Σεβαστουπόλει υἱὸς αὐτοῦ Λυκαῦργος τὸ ὄνομα, ἀξιωματικὸς τοῦ πυροβολικοῦ, καὶ ἀρχηγὸς τῆς ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ Ἑλληνικῆς συνοικίας. Κατὰ δὲ τὴν πρὸ μικροῦ ἐν Βαλουκλαδῇ μάχην, οἱ Ἀγγλοὶ συνέλαβον αἰχμάλωτον ἀξιωματικόν τινα Λάμπρον Κατωῖν, ἑγγονὸν βεβαίως τοῦ ἐνδόξου Λάμπρου. Μεταξὺ τῶν λοιπῶν τῆς Μαρίας συγγενῶν συνεκπλευσάντων εἰς Ῥωσίαν ἦν καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτῆς Ἀναστάσιος Σοφιανὸς καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Πέτρος, ὃν ἡ Αἰκατερίνη εἰσήγαγεν εἰς τὸ διὰ τοὺς Ἑλληνόπαιδας συστηθὲν παρ' αὐτῆς σχολεῖον. Καταταχθεὶς δὲ μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ εἰς τὸν στρατὸν διορίσθη ὑπασιπότης τοῦ στρατηγοῦ Τουρκικόφ. Κατὰ τὴν εἰς Παρισίους ἐξοδὸν τῶν συμμαχικῶν στρατῶν ὁ Πέτρος Σοφιανὸς, συνταγματάρχης ἦδη, ὑπηρέτει ὑπὸ τὸν στρατηγὸν τῆς Πρωσίας Blucher. Ἐπανελθὼν δ' ἐκ Παρισίων

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΤΗΣ ΡΩΣΙΚΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ,

ὑπὸ Καραμσίνου.

—ο—

Ἡ γιγάντειος πάλη ἣτις ἀφορμὴν προτείνουσα τὴν τύχην τῆς Ἀνατολῆς διήρесе τὴν Εὐρώπην εἰς δύο ἀντιμαχόμενα στρατόπεδα, ἐνέπνευσεν ἀπανταχοῦ εἰς ἅπαντας τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ γνωρίσωσι τὴν ἱστορίαν τοῦ Κράτους ἐκείνου τὸ ὅποῖον, καταπολεμούμενον ὑφ' ἀπάσης σχεδὸν τῆς Δύσεως, μόνον ἀνθίσταται εἰς τοὺς ἀκαθέκτους αὐτῆς ἀγῶνας. Ὅθεν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους, πλὴν τῶν ἀλλεπαλλήλων διατριβῶν τοῦ ἐρημέρου τύπου, πλείσται πραγματεῖαι καὶ συγγραφαὶ ἐδημοσιεύθησαν περὶ τῆς Ῥωσίας, αἵτινες καὶ τοὶ ἐνιαχοῦ μὲν ἐσφαλμένοι, ἄλλοτε δὲ ἐμπαθεῖς, σκοπὸν πάντοτε πρόβλεπτον τὴν διευκρίνησιν τῆς τέως ἀνεξερευνήτου ἱστορίας τοῦ ἀρκτικοῦ κολοσσοῦ.

Τὴν ἐπιθυμίαν δὲ ταύτην ἰσχυρῶς ἐκίνησεν καὶ ἐν Ἑλλάδι, καὶ περὶ γνωρίζοντες κάλλιον τῆς ἄλλης Εὐρώπης τὰ τῆς Ῥωσίας, καὶ διὰ τοῦτο ἐξεδόθησαν συγχρόνως δύο διάφοροι ἀγγελίαι προκτρύττουσαι τὴν μετάφρασιν τῆς ὑπὸ τοῦ Ῥώτου Καραμσίνου ἱστορίας τῆς αὐτοκρατορίας ἐκείνης.

Ὅποῖος ὁ Καραμσίνος γνωρίζουσι βεβαίως οἱ λόγοι τῶν Ἑλλήνων πρὸς πληροφορίαν μόνον τῶν μὴ εἰδότων τὰ κατ' αὐτὸν ἐπαναλαμβάνομεν ἐνταῦθα, οὐχὶ ἰδίαν γνώμην ἵνα μὴ κατακριθῶμεν, κατὰ τὴν παρούσαν μάλιστα ἐποχὴν, ἐπὶ προσωποληψία, ἀλλὰ τὴν τῶν Γάλλων ἐρμηνευτῶν.

α Λαβῶν, (ὁ Καραμσίνος) λέγουσιν αὐτοῖς, ὑπὸ τῆς φύσεως ψυχῆς ἐνθερμὸν καὶ φαντασίαν λαμπράν, καλλιεργηθεῖσαν διὰ βαθυτάτων μελετῶν καὶ διὰ τῆς πείρας, ἀπεδύνη εἰς τὸ στάδιον τοῦ ἱστορικοῦ καὶ ἀνέστη εἰς τὴν βαθμίδα τῶν ἐνδοξοτέρων ἱστοριογράφων. Δεκατέσσαρα ἔτη κατέτριψε συμβουλευόμενος τὰ ἀπηρχαιωμένα χρονικά καὶ ἀναδιφῶν τὰ τε δημόσια ἀρχεῖα καὶ τὰς ἰδιωτικὰς βιβλιοθήκας, ἵνα εὕρῃ ἀποδείξεις τῆς ἀρχαίας δόξης τῆς πατρίδος του...

διετάρχη νὰ σταθμεύσῃ μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν συντάγματος εἰς τὸ Ἰσμαήλιον τῆς Βασαραβίας Ἀριστεύσης εἰς διαφόρους μάχας, τὸ μὲν σύνταγμα τοῦ ἡξίωσε χρυσῶν σημειῶν, αὐτὸς δ' ἔλαβε δῶρον παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀλεξάνδρου χρυσοῦν ξίφος φέρον ἐπιγραφὴν «*Διὰ τὰς ἀνδραγαθίας σου*» Καὶ ὅτε διέμενεν εἰς Ἰσμαήλιον μεταπέμψατο ἐκ Κέας τοὺς ἀδελφοὺς Γεώργιον καὶ Ἀνδρίαν, ὧν συναγωνισαμένων εἰς τὴν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 ἐν Σκουλενίῳ τῆς Μολδαβίας μάχην, ὁ μὲν πρῶτος ἔπεσεν ἐν δόλῳ, ὁ δὲ δευτερότοκος ἐπιζήσας ἐπανῆλθεν εἰς Κέα.

Ὁ Πέτρος Σοφιανὸς ἐνυμφεύθη τὸ 1817 εἰς τὸ Κίενοβον μίαν τῶν θυγατέρων τοῦ ἐκ Θεσσαλονίκης στρατηγοῦ Κορνηνοῦ, πρεσβυτέραν ἀδελφὴν τῆς συζύγου τοῦ ἄλλοτε πρέσβους τῆς Ῥωσίας ἐν Ἑλλάδι Κ. Καταιάξη.

Ἐπὶ δὲ Νικολάου προαχθεὶς εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ὑποστρατήγου, καὶ ὑπηρετῶν ἐν Πολωνίᾳ ἀπέθανε.